

การฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ (Administering intravenous injection)

คำจำกัดความ (Definition)

การฉีดยาเข้าหลอดเลือดดำเป็นการฉีดยาหรือสารน้ำเข้าทางหลอดเลือดดำของผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. ให้ผู้ป่วยได้รับยาตามแผนการรักษาอย่างถูกต้อง
2. ให้ยาในกรณีที่ไม่สามารถให้ยาวิธีทางอื่นได้
3. ให้ยาออกฤทธิ์เร็ว ในกรณีผู้ป่วยภาวะวิกฤตหรือฉุกเฉิน

อุปกรณ์ (Equipment)

1. บันทึกการให้ยาผู้ป่วย (Medication record)
2. ยาที่จะให้ตามแผนการรักษา
3. เข็มปลอดเชื้อ (Disposable needle) ขนาดเบอร์ 23-24 สำหรับฉีดยาและขนาดเบอร์ 18 สำหรับผสมและ/หรือดูดยา
4. กระบอกฉีดยาปลอดเชื้อ (Syringe)
5. น้ำยาฆ่าเชื้อ เช่น แอลกอฮอล์ 70 %
6. สำลีปลอดเชื้อบรรจุในภาชนะปลอดเชื้อ
7. ถุงมือสะอาด
8. ชามรูปไต สำหรับใส่ของที่ใช้แล้ว
9. ถาดใส่เครื่องใช้หรือรถเข็น

การประเมิน (Assessment)

1. สอบถามประวัติการแพ้ยาของผู้ป่วย
2. ตรวจสอบความถูกต้องของชื่อ-สกุลผู้ป่วย ชนิดของยา ขนาดยา วิธีทางการให้ยา เวลาที่ให้และวันหมดอายุของยาที่จะให้ผู้ป่วย

3. ประเมินบริเวณที่จะให้ยา มีลักษณะบวม แดง มีการอักเสบของหลอดเลือดดำหรือไม่ เนื่องจากลักษณะดังกล่าวมีผลต่อการดูดซึมของยา ทำให้ผู้ป่วยไม่สบาย เกิดภาวะแทรกซ้อนหรืออาการข้างเคียงจากการให้ยาได้
4. ประเมินความรู้เกี่ยวกับการได้รับยาของผู้ป่วย เพื่อวางแผนให้สุขศึกษาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และอาการข้างเคียงยาแก่ผู้ป่วย
5. กรณีที่ยามีผลต่อสัญญาณชีพ ประเมินสัญญาณชีพของผู้ป่วยก่อนและหลังให้ยา
6. กรณีที่ให้ยาลดปวด ประเมินความปวดของผู้ป่วยก่อนและหลังการให้ยา ตามแนวทางการประเมินความปวด งานบริการพยาบาลปี 2553

ข้อวินิจฉัยการพยาบาล (Nursing diagnosis)

1. มีความรู้ไม่เพียงพอเกี่ยวกับยาที่ได้รับ (Deficient knowledge)
2. เสี่ยงต่อการเกิดอาการแพ้ยา (Risk for allergy response)
3. เสี่ยงต่อการเกิดการติดเชื้อ (Risk for infection)
4. เสี่ยงต่อการเกิดการอักเสบของหลอดเลือดดำ (Risk for phlebitis)
5. มีความวิตกกังวล (Anxiety)

วิธีการให้ยาทางหลอดเลือดดำ

1. การฉีดยาเข้าทาง Intravenous lock เป็นการให้ยาผ่านเข็มที่ใส่คาไว้ในหลอดเลือดดำที่ใช้จุกยางปิด (Injection plug) ใช้สำหรับฉีดยา โดยใช้น้ำเกลือนอร์มัล 0.9% ฉีดป้องกันเลือดอุดตันปลายเข็ม
2. การฉีดยาเข้าทางชุดให้สารน้ำ (IV line) เป็นการให้ยาทางหลอดเลือดดำ โดยผู้ป่วยได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำอยู่ก่อน จึงฉีดยาผ่านสายให้สารน้ำตรงบริเวณจุกยางหรือข้อต่ออย่างแล้วแต่ชนิดของชุดให้สารน้ำ

การฉีดยาเข้าทาง Intravenous lock

ขั้นตอนการปฏิบัติ (Implementation)

กิจกรรม (Action)	เหตุผล (Rationale)
<p>ขั้นเตรียม</p> <ol style="list-style-type: none"> ตรวจสอบบันทึกการให้ยาผู้ป่วยกับแผนการรักษาของผู้ป่วยแต่ละรายให้ตรงกันเกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - มีการตรวจสอบการให้ยาโดยพยาบาล 2 คน ตรวจสอบ ชื่อ-สกุลผู้ป่วย วันเดือนปีเกิด กับ ป้ายข้อมือ (Patient identification band) เพื่อยืนยันตัวบุคคลก่อนที่จะให้ยา ไม่ใช่หมายเลขเตียงหรือห้องเป็นตัวบ่งชี้ - ชื่อยา ขนาดของยา วิธีทางให้ยา เวลาที่ให้ยาและวันที่ยกเลิก(หากมีข้อสงสัยให้ตรวจสอบกับแผนการรักษา และ/หรือแพทย์ผู้สั่งการรักษา) ล้างมือให้สะอาด หรือใช้ Waterless 20-30 วินาที ก่อนจัดเตรียมของใช้ เตรียมยาที่จะให้ โดยดูชื่อ ขนาด วิธีการใช้ยา วันผลิต วันหมดอายุของยา โดยตรวจสอบกับใบบันทึกการให้ถูกต้องเตรียมกระบอกฉีดยาบรรจุน้ำเกลือนอร์มัล 0.9% 	<ul style="list-style-type: none"> - มั่นใจว่าฉีดยาได้ถูกต้องตามหลัก 6R - ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค - ป้องกันการฉีดยาผิดชื่อ ผิดชนิด ผิดขนาด ผิดวิธีการและความเสื่อมของยาจากยาหมดอายุ
<p>ขั้นปฏิบัติ</p> <ol style="list-style-type: none"> ล้างมือให้สะอาด เช็ดให้แห้งหรือใช้ Waterless 20-30 วินาที และใส่ถุงมือก่อนฉีดยา เช็ดจุดยางด้วยแอลกอฮอล์ 70% ปล่อยให้แห้ง ไล่อากาศออกจากกระบอกฉีดยาบรรจุน้ำเกลือนอร์มัล 0.9% แทะเข็มผ่านจุดยาง 	<ul style="list-style-type: none"> - ป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรค - ลดเชื้อโรคในบริเวณที่ทะงเข็ม - ทดสอบว่าเข็มให้สารน้ำอยู่ในหลอดเลือดดำ และไม่มีอาการบวม อักเสบของหลอดเลือดบริเวณที่จะ

<p>ดึงลูกสูบขึ้นเล็กน้อย จะเห็นเลือดไหลย้อนกลับเข้ามาในกระบอกฉีดยา ฉีดน้ำเกลือนอร์มัล 0.9% เข้าไปเบาๆ 1-2 มล. แล้วดึงเข็มออก</p> <p>4. กรณีที่ไม่มีเลือดไหลย้อน ให้ฉีดน้ำเกลือ นอร์มัล 0.9% 2 มล. อย่างช้าๆ ถ้าสามารถฉีดได้และผู้ป่วยไม่มีอาการปวด บวม บริเวณที่แทงเข็ม สามารถให้ยาได้ แต่ถ้าขณะฉีดมีแรงต้านผู้ป่วยมีอาการปวด บวม ให้เปลี่ยนตำแหน่งที่ให้ยาใหม่</p> <p>5. เช็ดจุกยางด้วยแอลกอฮอล์ 70% ปล่อยให้แห้ง</p> <p>6. ไล่อากาศออกจากกระบอกฉีดยาที่เตรียมไว้ตามแผนการรักษา แทงเข็มกระบอกฉีดยาผ่านจุกยาง ฉีดยาเข้าไปอย่างช้าๆ สังเกตอาการผู้ป่วยขณะได้รับยาฉีด เมื่อยาหมดดึงเข็มออกจากจุกยาง</p> <p>7. เช็ดจุกยางด้วยแอลกอฮอล์ 70% ปล่อยให้แห้ง</p> <p>8. ฉีดน้ำเกลือนอร์มัล 0.9% เข้าไปเบาๆ 1-2 มล. แล้วดึงเข็มออก</p> <p>9. ทิ้งเข็มฉีดยาในกล่องทิ้งเข็ม และทิ้งกระบอกฉีดยาในที่ทิ้งขยะติดเชื้อ</p> <p>10. ถอดถุงมือ ล้างมือให้สะอาด</p> <p>11. ลงชื่อผู้ให้ยาและผู้ตรวจสอบการให้ยาในใบบันทึกการให้ยาและบันทึกรายงานการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ/อาการของผู้ป่วยในแบบบันทึกทางการพยาบาล</p>	<p>ฉีดยา</p> <p>- ทดสอบว่าเข็มให้สารน้ำอยู่ในหลอดเลือดดำและไม่มีอาการบวม อักเสบของหลอดเลือดบริเวณที่จะฉีดยา</p> <p>- ลดเชื้อโรคในบริเวณที่แทงเข็ม</p> <p>- ป้องกันการระคายเคืองของผนังหลอดเลือดดำ และประเมินอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากการให้ยา</p> <p>- ป้องกันเลือดอุดตันปลายเข็ม</p> <p>- ป้องกันอันตรายจากการบาดเจ็บจากของมีคม และลดการแพร่กระจายเชื้อโรค</p> <p>- ป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคภายหลังการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล</p> <p>- เป็นหลักฐานทางการพยาบาล</p>
--	--

การฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดให้สารน้ำ

ขั้นตอนการปฏิบัติ (Implementation)

กิจกรรม (Action)	เหตุผล (Rationale)
<p>ขั้นเตรียม</p> <ol style="list-style-type: none"> ตรวจสอบบันทึกการให้ยาผู้ป่วยกับแผนการรักษาของผู้ป่วยแต่ละรายให้ตรงกันเกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> ชื่อ-สกุลของผู้ป่วย เลขที่ HN ชื่อยา ขนาดของยา วิธีทางให้ยา เวลาที่ให้ยาและวันที่ยกเลิก(หากมีข้อสงสัยให้ตรวจสอบกับแผนการรักษา และ/หรือแพทย์ผู้สั่งการรักษา) ล้างมือให้สะอาด ก่อนจัดเตรียมของใช้หรือใช้ Waterless 20-30 วินาที เตรียมยาที่จะให้ โดยดูชื่อ ขนาด วิธีการใช้ยา วันผลิต วันหมดอายุของยา โดยตรวจสอบกับใบบันทึกการให้ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - มั่นใจว่านิตยาได้ถูกต้องตามหลัก 6R - ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค - ป้องกันการนิตยาผิดชื่อ ผิดชนิด ผิดขนาด ผิดวิธีการและความเสื่อมของยาจากยาหมดอายุ
<p>ขั้นปฏิบัติ</p> <ol style="list-style-type: none"> ถามชื่อ สกิลของผู้ป่วยให้ตรงกับบันทึกการให้ยาหรือตรวจสอบกับป้ายชื่อมือ ในกรณีที่ผู้ป่วยไม่รู้สีกตัว หรือไม่สามารถสื่อสารได้ ตรวจสอบว่ายาที่ให้กับสารน้ำทางหลอดเลือดดำที่ผู้ป่วยได้รับอยู่ ไม่ทำปฏิกิริยากัน และห้ามนิตยาเข้าทางชุดสารน้ำที่ให้ยา High alert drugs อธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการนิตยาให้ผู้ป่วยทราบ ล้างมือให้สะอาด เช็ดให้แห้งหรือใช้ Waterless 20-30 วินาที ตรวจดูตำแหน่งที่แทงเข็ม ถ้าพบว่ามีอาการบวมแดง ผู้ป่วยบ่นปวด แสดงว่ามีอาการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ป้องกันการนิตยาผิดคน - ป้องกันการทำปฏิกิริยาต่อกันของยา และสารน้ำที่ผู้ป่วยได้รับ - เคารพสิทธิผู้ป่วย ลดความวิตกกังวลและขอความร่วมมือจากผู้ป่วย - ป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรค - ป้องกันการอักเสบของหลอดเลือดดำเพิ่มขึ้น และป้องกันลิ่มเลือดหลุดไปอุดตันในกระแสเลือด

<p>หลอดเลือดดำอักเสบ หรือพบว่าสารน้ำไม่ หยุด ห้ามฉีดยาหรือดันสารน้ำเข้าไปให้ เปลี่ยนตำแหน่งที่แทงใหม่</p> <p>6. ล้างมือให้สะอาด เช็ดให้แห้งหรือใช้ Waterless 20-30 วินาที</p> <p>7. เช็ดบริเวณจุดขงที่แทงเข็มด้วยแอลกอฮอล์ 70% ปล่อยให้แห้ง</p> <p>8. ไล่อากาศออกจากกระบอกฉีดยาให้หมด</p> <p>9. แขนงเข็มกระบอกฉีดยาบริเวณจุดขง หัก พับสายให้สารน้ำเหนือตำแหน่งที่จะฉีดยา ดึงลูกสูบขึ้นเล็กน้อย จะเห็นเลือดไหล ย้อนกลับเข้ามาในสายให้สารน้ำ</p> <p>10. ฉีดยาเข้าไปอย่างช้าๆ สังเกตอาการผู้ป่วย ขณะได้รับยาฉีด เมื่อยาหมดดึงเข็มออกจาก ท่อขงคลายสายให้สารน้ำ ปรับอัตราการ หยุดของสารน้ำให้ได้ตามกำหนด</p> <p>11. ทิ้งเข็มฉีดยาในกล่องทิ้งเข็ม และทิ้ง กระบอกฉีดยาในที่ทิ้งขยะติดเชื้อ</p> <p>12. ถอดถุงมือล้างมือให้สะอาด</p> <p>13. ลงชื่อผู้ให้ยาและตรวจสอบการให้ยาในใบ บันทึกการให้ยาและบันทึกรายงานการฉีด ยาเข้าทางหลอดเลือดดำ/อาการของผู้ป่วย ในแบบบันทึกทางการพยาบาล</p>	<p>ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค</p> <p>- ลดเชื้อโรคในบริเวณที่แทงเข็ม</p> <p>- ป้องกันฟองอากาศเข้าไปในหลอดเลือดดำ</p> <p>- ทดสอบว่าเข็มให้สารน้ำอยู่ในหลอดเลือดดำ</p> <p>- ป้องกันการระคายเคืองของผิวหนังหลอดเลือดดำ และประเมินอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากการให้ ยา</p> <p>- ป้องกันอันตรายจากการบาดเจ็บจากของมีคม และ ลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค</p> <p>- ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค</p> <p>- เป็นหลักฐานทางการพยาบาล</p>
--	--

การประเมินผล (Evaluation)

1. ผู้ป่วยได้รับยาถูกต้องตามหลักการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ
2. ผู้ป่วยไม่มีอาการไม่พึงประสงค์จากการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ
3. ผู้ป่วยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผลของยาและอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากยาที่ได้รับ

การบันทึก (Documentation)

1. บันทึกชนิดของยา ขนาดของยา วิธีทางที่ให้ วัน-เวลาที่ให้ยาในแบบบันทึกการให้ยาของผู้ป่วย ลงชื่อพยาบาลผู้ให้ยาและพยาบาลผู้ตรวจสอบการให้ยาหลังให้ยาทันที
2. บันทึกการเฝ้าระวัง การสังเกตอาการข้างเคียงจากการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำในแบบบันทึกทางการพยาบาล(Nurse's note)

ที่ควรฉีดยาเข้าหลอดเลือดดำ

ตำแหน่งที่ฉีดยาเข้าหลอดเลือดดำ คือ Median basilica และ Cephalic vein ซึ่งอยู่ทางด้านหน้าของแขน และบริเวณข้อพับ ข้อศอก เส้นเลือดบริเวณข้อมือทางด้านนิ้วหัวแม่มือและเส้นเลือดบริเวณหลังมือ

ข้อควรระวัง (Special consideration)

ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ (Intravenous injection)

1. การติดเชื้อ (Infection) อาจเกิดการติดเชื้อที่ตำแหน่งแทงเข็ม ควรเปลี่ยนตำแหน่งเข็มทุก 72 ชั่วโมง
2. หลอดเลือดดำอักเสบ (Phlebitis) ปัจจัยที่ทำให้เกิด เช่น การที่ Catheter คาอยู่ในหลอดเลือดดำนาน ให้สารหรือยาที่ระคายเคืองต่อผนังหลอดเลือดดำ เช่น ยาปฏิชีวนะ รวมถึงการเลือกหลอดเลือดดำที่มีขนาดเล็ก
3. Embolism เกิดได้ทั้ง Air embolism และ Clot embolism
4. มียาหรือสารละลายเข้าไปในชั้นใต้ผิวหนังรอบๆ (Infiltration) เกิดจากการที่เข็ม หรือ Catheter ทะลุผนังหลอดเลือดดำ

เอกสารอ้างอิง (Reference)

การประเมินผล (Evaluation) การนวดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ

เกณฑ์การประเมิน	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		ครั้งที่ 3	
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
<p>เชิงโครงสร้าง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ปฏิบัติ คือ พยาบาล 2. เตรียมเครื่องมือในการนวดยาเข้าทางหลอดเลือดดำครบถ้วน 						
<p>เชิงกระบวนการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบใบบันทึกการให้ยาผู้ป่วยก่อนเตรียมยา 2. เตรียมเครื่องมือและยาตามแผนการรักษาได้อย่างถูกต้อง 3. ตรวจสอบชนิด ขนาด วันหมดอายุและลักษณะผิดปกติของยาก่อนเตรียมยา 4. ล้างมือให้สะอาด หรือใช้ Waterless ก่อนเตรียมยาและสวมถุงมือก่อนให้ยา 5. สอบถามชื่อ-สกุลของผู้ป่วยให้ตรงกับใบบันทึก ในกรณีที่ผู้ป่วยไม่รู้สีกตัว หรือไม่สามารถสื่อสารได้ ได้ตรวจสอบกับป้ายชื่อมือ 6. แจ้งให้ผู้ป่วยทราบและอธิบายถึงชนิด ฤทธิ์ของยา ผลข้างเคียงรวมทั้งข้อปฏิบัติที่ควรทราบ 7. เลือกตำแหน่งสำหรับนวดยาและจัดทำผู้ป่วยให้เหมาะสม 8. นวดยาถูกต้องตามหลัก 6R 9. มีการติดตาม สังเกตดูอาการผิดปกติขณะนวดยาและหลังนวดยา 10. ล้างมือให้สะอาด หรือใช้ Waterless หลังการนวดยา 11. ลงบันทึกการนวดยาในแบบบันทึกการให้ยาอย่างถูกต้อง และครบถ้วนและบันทึกอาการผู้ป่วยในแบบบันทึกทางการพยาบาล 						

เชิงผลลัพธ์

1. ผู้ป่วยได้รับยาอย่างถูกต้อง ครบถ้วนตามแผนการรักษา
2. ผู้ป่วยปลอดภัยจากภาวะแทรกซ้อนของการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ
3. มีการบันทึกการให้ยาในแบบบันทึกการให้ยาอย่างถูกต้องและมีบันทึกอาการผู้ป่วยในแบบบันทึกทางการพยาบาล

--	--	--	--	--	--	--